”For mig handler det om at forsøge at gøre verden en lille smule bedre hver dag”

Annbritt Jørgensen
– medstifter af Skraldecaféen i Aarhus

AF KARINA LUISE ANDERSEN
FOTO: MARIA TUXEN HEDEGAARD

Karina Luise Andersen er
cand. mag. og redaktør på STOF

ILDSJÆLENE

'Ildsjælene' er en artikelserie, hvor der i hvert nummer af STOF vil være et portræt af en medarbejder, der brænder helt særligt igennem i sit arbejde på rusmiddelfeltet. Hvis du kunne tænke dig at nominere en kollega til at blive portrætteret i serien, er du velkommen til at skrive en mail til stof@crf.au.dk, hvor du beskriver din kollegas navn, job og kontaktinformation samt et par linjers motivation om, hvorfor netop denne kollega bør portrætteres som en ildsjæl i STOF.

”I Skraldecaféen er det muligt at møde folk i alle aldre, lige fra børn til pensionister. Samtidig arbejder Skraldecaféen med at nedbryde den kassetænkning, der i høj grad præger samfundet. I Skraldecaféen er alle lige, og alle kan være med – uanset om man er hjemløs, studerende, borgmesteren eller endda Dronning Margrethe.”

Sådan står der på den socialøkonomiske forening Skraldecaféens hjemmeside, og det er i høj grad en filosofi, som Skraldecaféens medstifter Annbritt Jørgensen har generelt i sit arbejde med socialt udsatte mennesker. **Hun vil gerne være med til at nedbryde barriererne mellem de ”kasser”, som samfundet og velfærdssystemet efter Annbritts mening sætter mennesker i, og som gør det rigtig svært at være et menneske, som ikke passer ind i den ene eller anden kasse.** Hun har selv oplevet, at både hun og andre ikke passede ind.

”Jeg lider af den kroniske sygdom narkolepsi, der kan give pludselige søvnanfald, og har derudover Aspergers syndrom. Det giver nogle udfordringer, der gør, at man ikke nødvendigvis passer ind i det kassetænkte system-Danmark. Og derfor er jeg en af dem, der er i risiko for, at jeg kunne være blevet tabt på gulvet. Men netop det, at jeg ved, hvordan det er ikke at passe ind, er også med til at forme den tilgang, der er i mit daglige arbejde. For jeg ved, at hvis man skal kunne rumme mennesker, der har udfordringer, og give plads til, at de kan indgå i et socialt fællesskab på lige fod med alle andre, så skal der være fleksibilitet og højt til loftet med plads til dårlige dage. Man skal kunne acceptere, at det ikke er alle, der kan det samme eller lige meget. Og så skal man ikke mindst kunne give plads og frihed til, at den enkelte selv kan tage ansvar for at finde ud af, hvad de er gode til,” siger Annbritt Jørgensen og fortæller om årsagen til, at hun tog initiativ til at starte foreningen Skraldecaféen:

”I 2013 var jeg flyttet hjem til mine forældre pga. sygdom, depression og angst, og jeg havde været på kontanthjælp, siden jeg måtte droppe ud af universitetet. Så begyndte jeg at ”skralde” (hente udsmidte fødevarer i supermarkedernes affaldscontainere, red.). Ikke fordi jeg eller mine forældre manglede mad. Men fordi jeg havde marsvin, der spiste grønt, og det var en måde at spare penge på. Men da jeg begyndte at skralde, mødte jeg mennesker med så få penge, at de skraldede for at få mad på bordet,” fortæller Annbritt Jørgensen og fortsætter:

”Jeg lærte min bedste veninde at skralde. Hun havde sine egne dæmoner at slås med, så når hun ikke kunne sove om natten, tog hun på udflugt til supermarkedernes containere. Hun gjorde en forskel for rigtig mange mennesker ved at give maden videre. Hun reddede bl.a. julen for mange familier det år. Men da hun selv havde brug for hjælp, var der ingen til at hjælpe hende. Hun valgte at tage sit eget liv i februar 2014. Der var gået fire dage, hvor vi ikke kunne komme i kontakt med hende, så vi var tre, der tog ud til hendes hus, hvor vi lirkede et vindue op, og jeg hoppede ind i hendes stue og lukkede de andre to ind. At se hende ligge død i sengen var et massivt chok. Det var et syn, der for mig vidnede om et system, der havde fejlet massivt. Når mennesker rammes så hårdt på deres økonomi, at de ikke ser anden udvej end at vælge livet fra, så har vi som samfund fejlet.”

Annbritt Jørgensen arbejder i dag som eneste lønnede ansatte i Skraldecaféen, som ligger i Sydhavnen i Aarhus. Skraldecaféen er ikke en traditionel café. Her kan man komme og få et gratis måltid mad. Alle råvarerne kommer fra doneret mad, som er overskudsvarer hentet eller leveret fra supermarkeder, restauranter eller andre virksomheder samme dag, som maden spises. Eneste krav for at deltage i måltidet er, at man skal selv være med til at lave maden, og dette krav opstod på baggrund af fødevarelovgivningen. Det er nemlig ulovligt at uddele eller servere mad til og for andre, hvis man ikke er en registreret fødevarevirksomhed. Men det er

derimod ikke ulovligt at lave mad sammen og spise det selv. Og således var idéen om Skraldecaféen født ud af tanken om både at reducere madspild og give et måltid til mennesker, der har brug for det, men i særlig høj grad også at skabe et fællesskab, som kunne rumme alle. Ofte er det socialt og økonomisk udsatte mennesker, der kommer i caféen, men alle er velkomne. Senest er der også kommet mange ukrainske flygtninge, som gerne vil deltage i madlavningen og fællesspisningen.

”Når jeg bliver bedt om at definere vores målgruppe i Skraldecaféen, er mit svar, at det er for alle, der har en relation til mad, for jeg tror på, at der findes rigtig mange gode løsninger i mødet mellem mennesker og i at nedbryde barriererne mellem dem, der har mange ressourcer, og dem, der har få ressourcer. Dog er det klart, at med den nuværende beliggenhed (Jægergårdsgade i Aarhus, hvor bl.a. Værestedet for socialt udsatte også ligger, red.) så er det socialt udsatte mennesker, der primært gør brug af de muligheder, vi tilbyder,” siger Annbritt Jørgensen og uddyber:

”For os i Skraldecaféen er overskudsmaden blot et værktøj, og målet er at finde så mange måder som muligt, hvorpå maden kan bruges til at skabe grundlag for socialt entreprenørskab. Derfor er Skraldecaféen som projekt heller ikke et fastlåst koncept. Det forandrer sig hele tiden, og vi afprøver ofte nye ideer og starter nye sideprojekter op. Senest er det Sydhavnens flygtningefælleskab, der er blevet til i samarbejde med foreningen Gadeliv.”

Udover Annbritt Jørgensen arbejder også en masse frivillige i caféen, men Annbritt har det overordnede ansvar for caféens daglige drift.
”Helt konkret består mit arbejde i at være ti steder på én gang! Jeg skal bl.a. lave nye samarbejdsaftaler, tage de overordnede beslutninger, sikre, at reglerne overholdes i forhold til fødevarelovgivningen, afholde workshops og oplæg, tale med journalister samt løse diverse akut opståede situationer, fx i forhold til madafhentninger eller andet. Der er aldrig to dage, der er ens i mit job,” siger Annbritt Jørgensen.

Blandt de mange mennesker, der deltager i caféen, findes også mennesker med rusmiddelproblemer, og af dem har Annbritt Jørgensen lært noget særligt.

”Rusmidler kan være en slags virkelighedsflugt. Et forsøg på at undgå at skulle forholde sig til en virkelighed, man ikke har lyst til at være en del af, bl.a. måske et samfund, som kan være svært at være i, hvis man ikke passer ind i ”kasserne”. Der er en årsag til, at man har behov for rusmidlerne, så hvis man vil forstå misbrug, skal man kigge på roden til problemerne,” mener Annbritt Jørgensen og fortsætter:

”Når en udsat person udskrives fra ”systemet”, fx fra misbrugsbehandling, fængsel eller sygehus, så er der ofte ikke talt sammen i systemet, og forberedelserne til at få sat det nødvendige sikkerhedsnet op går for langsomt, hvorved personen ofte ender tilbage i de samme problemer en gang til. Der er brug for fællesskaber, der kan rumme mennesker i alle de måder, de er, uanset hvor de er i livet.”

Det er Annbritt Jørgensens mål, at Skraldecaféen kan være et af de steder, hvor mennesker, uanset hvor de er i livet, ikke kun kan finde et nærende måltid, men også et nærende fællesskab, som også kan give anledning til en større samtale om udsattes vilkår i Danmark.

”Ét af målene med Skraldecaféen var også at skabe en platform, hvorfra der var mulighed for at kunne tale om, at der i høj grad findes udsathed og fattigdom i Danmark. Bl.a. fattigdom, som min veninde oplevede den, og som hun oplevede som så desperat, at hun ikke så anden udvej end at afslutte sit liv. Men inden det kom så vidt, var hun en stor hjælp for rigtig mange mennesker ved at finde overskudsmad til dem og hjælpe dem på den måde med at brødføde sig selv. Og hun er en inspiration for mig, fordi hun gjorde en forskel for andre mennesker, selvom hun selv havde det svært. Og jeg lovede mig selv, at jeg ville finde en måde at fortsætte i hendes fodspor. Så jeg tager et skridt ad gangen og prøver at gøre, hvad jeg kan. For mig handler det om at forsøge at gøre verden en lille smule bedre hver dag.”